

Nunatsinni, Namminersorlutik Oqartussat pilersitaannik, Namminersorlutik Oqartussat oqartussaaffigisaannik aningaasaqarnermik ingerlatsivinnik, soorlu aalisarnermut aningaaseriviliornissamik, kreditforeningiliornissamik, pensionskarsiliornissamik aammalu sillimmasiisarfiliorinissamik pitsaaqutaasussat akimmisaarutaasussallu pillugit Naalakkersuisut nalunaarusioqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Aallartitsinermi aningaasarsiornerup silarsuaani naatsersuutigineqartut, ass. pisortanit aallarnisarnermi aningaasaliissutaasussat aammalu sulisoqarnikkut pisariaqartinneqartussat nalunaarusiami pingaartillugit ilaatinneqassapput.

(Inatsisartunut ilaasorta, Henrik Fleischer, Siumut)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq)

Siullermeerinnineq

Aningaaserivimmik sillimmasiisarfirmilluunniit Namminersorlutik Oqartussanit 100 %-imik pigineqartunik imaluunniit kreditforeningimik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartumik pilersitsinissaq naapertuuttuunersoq pillugu apeqqut aatsaavissuaq saqqummiunneqanngilaq.

Namminersorlutik Oqartussat aningaasaqarnikkut pingaarutilerujussuarmik inissisimapput. Tamanna pitsaaquteqarpoq; aammali miserratingineqarsinnaanngitsumik ajoquteqarluni. Nunatta Karsia inuussutissarsiornikkut peqataanermigut annertuumik sunnertinneqassappat tamanna ajornartorsiutinngorsinnaavoq. Namminersorlutik Oqartussat niuernerpalaartumik tunngaveqarluni aningaasalersuineramik suliffeqarfinnik ingerlatsilissappata taamaattoqaratarsinnaanera annertooujussuussaaq.

Aningaaserivimmik nunatsinni angerlarsimaffeqartumik ingerlalluartumik peqareerpugut aamma aningaaserivimmik savalimmiunik pigineqartumik peqareerluni. Aalisarnermut aningaaseriviup kalaallinit immikkut pigineqartup nunami maani ineriartornermi soorunami apeqqutaasorujussuussalluni. Annaasaqaratarsinnaaneq annertungaatsiassaaq.

Taama tunngavilersuineq aningaasalersuineramik ingerlatsivinni ingerlatseqatigiiffiit allanut, soorlu sillimmasiisarnermik suliffeqarfinnut imaluunniit pigisat aalaakkaasut qularnaveeqqusiullugit taarsigassarsisitsisarnermi ataatsimut isigalugu atorneqarsinnaavoq.

Oqaatigineqartunut atatillugu ilanngullugu oqaatigineqartariaqarpoq suliassaqarfimmi tamatumani suliffeqarfiup pisortanit pigineqartup, unammillernerup siuliani taaneqartup aamma ingerlataqareersut akornanni unammillernerup eqqumaffiginiarneqarnerannut sanilliunnissaa imaannaanngitsorujussuummat.

Tassunga atatillugu aamma eqqaamaneqassaaq tapiissutitut aqqissuussinerit arlalinnik – tassungalu ilanngullugu aningaasaliinernut tapiissutitut aamma aalisarnermut sammitillugu Nunatta Karsianit immikkut iluaqutitalinnik taarsigassarsiassanik peqarmat.

Niuernerpalaartumik tunngaveqarluni aningaasalersuinerimik suliffeqarfiit, Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut aningaasalersuinerimut suliaqarfimmi inatsimmik, tamannalu malillugu ilaatigut akiliisinnaassuseq aamma ulluinnarni aqutsisut siulersuisullu piginnaasassaannut piunasaqaatinik malinnittussaassapput.

Aningaasalersuinerimik suliffeqarfinnik pilersitsinissami aamma taakku unammillersinnaassuseqarnissaasa qulakkeernissaani ingerlataqarnikkut iluanaarutissat atorluarsinnaanissaat, taamaalillunilu ilaatigut aningaasartuutit agguataarneqarnissaannut naammattunik sullitaqarnissap qulakkeerneqarnissaa apeqquataaleraluttuinnarpoq.

Naalackersuisut Inatsisartunut aamma eqqumaffigeqquaat realkreditobligationinik nunatsinni immikkut atuuttunik atuutsilerneq maanna pissutsit atuuttunut sanilliullugu ernianik annertooujussuarimik akiliinikkut taamaallaat pisinnaassammat. Akiligassarsisitsisarnerimik politiki ingerlanneqartoq aningaasaqarnerimik nakkutilliisoqarfik Finanstilsynimit illersorneqarsinnaanngitsutut isigineqarpat annertunerusumik uninngasuuteqarnissaq imaluunniit immikkut aningaasaleeqataassuteqarnissaq nakkutilliisoqarfimmit piunasaqaatigineqarsinnaapput. Taakku eqquutsinneqanngippata aningaaseriviup pineqartup Finanstilsynimit ullormit ullormut matuneqarneranik tamanna kinguneqarsinnaavoq.

UKA2017-imi immikkoortoq 135-p akuersissutigineqarneranut atatillugu, apeqquutit aalajangiiffigisassatut siunnersuummi matumani qaqqinneqartut paasinarsisinnissaat siunertaralugu, misissueqqissaarnerimik suliaqarneq aallartinneqarpoq. Taamanikkut misissueqqissaarnerimik suliaqarneq naammassineqanngilaq, tassami taamanikkut aalajangiiffigisassatut siunnersuutaasoq qinersinissamik nalunaaruteqarneq pissutigalugu atorunnaarmat. Misissueqqissaarnerimik nutaarluinnarmik aallaqqaataaniit allartinnissamut taarsiullugu, suliaqarnerup taassuma inaarsarneqarnissaa pissusissamisoornerussasoq Naalackersuisut isumaqarput.

Taamaattumik Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuut manna saqqummitissavaat:

”Kalaallit Nunaata pigisaanik aningaaserivimmik pilersitsinerup iluaqutissartaannik ajoqutissartaannillu misissuineq, oqaluuserisassaq UKA2017/135 naapertorlugu aallartinneqartoq inaarsaqqullugu Naalackersuisut peqquneqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut – ilanngullugit Kalaallit Nunaanni aningaasaatinik aamma inunnik isumalluutit pilersitsinerimik qanoq pisariaqartitsisoqassanersoq.”

Ilanngussaq Naalackersuisunit aamma innersuussutigineqarpoq, tassani aningaasalersuinerimut inatsit aammalu suliaqarnerup taassuma ingerlanera pillugit immikkut isiginiakkat eqqartorneqarput.

UKA2020/30 pillugu akissuteqaammut ilanngussa

Naalackersuisut oqaasinngorlugit akissuteqaataannut ilassutitut Inatsisartut immikkoortoq 30-mik oqaluuserinninnerannut tunngavigineqartut makku Naalackersuisunit paasissutissiissutigineqassapput.

Namminersorlutik ingerlatsiviit aammalu pisortat ingerlatsiviisa akornanni oqimaaqatigiissaarineq aamma suliaasaqarfimmi suliffeqarfinnik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunik pilersitsinikkut nunani allani aningaasalersuinikkut suliffeqarfiit ingerlataannut Kalaallit Nunaata illersorneratigut nunami maani aningaasaqarnikkut imminut napatinnerulerniarluni ineriartortitsineq pillugit pingaernerulluinnartutigit apeqqutunik arlalinnik siunnersuut pilersitsivoq. Taamaalilluni aningaasalersuinikkut suliffeqarfinnik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunik pilersitsinerup nassatarissavaa Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfinnut namminersortunut pilersinneqareersunut toqqaannartumik unammillernermi pissutsini peqataalissammata, tamannalu pissutsit amerlasuut pissutigalugit eqqarsarnartoqassalluni.

Aningaasalersuinikkut suliffeqarfinnik immikkoortoqarfinnut immikkut sammitinneqartunik pilersitsisoqarpat aningaasalersuinnermut inatsimmut atuuttumut atatillugu arlalinnik aamma tamaviaarnartoqalissaaq. Aningaasalersuinikkut inatsit suliaasaqarfiuvoq pisariusorujussuaq suli nunatsinnit tiguneqanngitsoq. Peqqarniisaarnianut aningaasalersuisarnerit, pinerlunnikkut aningaasarsianik malunnarunnaarsaanerit aamma akileraarutissanik akiliinngitsoortarnerit akiorniarlugit nunani tamalaani iliuuserineqartut kiisalu 2008/09-mi taakkulu kingorna ukiut tulliini aningaaseriviit aningaasarliornerisa kingorna suliaasaqarfimmi aningaasalersuinikkut patajaannerunissamik nalinginnaasumik piumasaqaateqartoqarnerata nassatarisaannik ukiut kingullerni suliaasaqarfimmi inatsiseqarneq suli pisariuninngorpoq.

Aningaasalersuinikkut suliffeqarfinnik ingerlatsinermi – taakku pisortanit pigineqarnerat pigineqannginneralluunniit apeqqutaatinnagu – ingerlatat assigiinngitsut aningaasarsiuutigalugu akiligassiinissamut nalilersorneqartariaqarput. Akiliisinnaassusermik taamatut nalilersuisoqanngippat suliffeqarfik inuusutissarsiutinut tapiissuteqartartut iluseqalissaaq. Aalisarnermut suliaasaqarfimmi ataatsimullu isigalugu tapiissutinut assigiinngitsorpassuarnik suliffeqarfinnik pilersitsinissamut ineriartortitsinissamullu, tassungalu ilanngullugu angallatinut il.il. nutaanut aningaasaliinissamut tapersersuutaasunik aaqqissuussaqareerpoq. Toqqaannartumik tapiissutinut aaqqissuussinerit toqqaannanngitsumik iliuusissat nalinginnaasunut sanilliullugit, assersuutigalugu Namminersorlutik Oqartussanit immikkut pigineqartunik aningaaserivinnik pilersitsinissamut, sillimmasiisarnermik ingerlatseqatigiiffinnut il.il. siunnerfeqarnerusutut aqunneqarsinnaanerusutullu isigineqartariaqarput.

Taamaattumik suliaasaqarfimmi tamatumani pisortat peqataatinniarneqarnerat annaasaqaratarsinnaanerullu annertusiteriarnissaa tulluarsorinangilaq.

Misissueqqissaarnerit siunnersuuteqartup siunnersuutigisaanut assingusut arlallit siusinnerusukkut allanut atatillugu ingerlanneqareernikuupput. Nunatsinni maani aningaasalersuinikkut immikkut ingerlatseqatigiiffinnik pisortanit pigineqartunik pilersitsinissamut sammivilinnik iliuusissat ingerlatsinissamik pisariaqartitsinermik

imaluunniit naapertuuttunik taakku takutitsinngillat. Siunnersuutigineqarpoq misissuineq kingullermik aallartinneqartoq, Inatsisartunut qinersinissaq pissutigalugu naammassineqanngitsoortoq, naammassineqassasoq.

Aningaasatigut sulisutigullu atugassat ukioq naallugu sulisorisassanik AC-t tallimanik amerlassuseqartussatut siunnersuuteqartup missingerpai, taakkulu aningaasatigut sulisutigullu 3.000.000 kr.-t ataallugit atuinissamut naapertuupput, tamatumani immaqa 4.000.000 kr.-t piviusorsiornerullutik. Aningaasatigut sulisutigullu atugassat taama annertutigisut suliassaqarfimmut naalakkersuisoqarfiup pineqartup missingersuutitigut sinaakkutaasa iluini akilerneqarsinnaagunangillat. Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat akuerineqassappat, taanna sulisorisanik ikinnerusunik atuilluni naammassineqarsinnaasoq naliliisoqarpoq.

Aningaasalersuinikkut suliffeqarfinnik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunik pilersitsinikkut siunissaq ungasinnerusumi sunniutissat annertooujussuupput. Tamatumani inatsit atuuttumi annertunerusumik akisussaassusilimmillu nammineq aningaasaateqarnissamik piumasaqaat naammassiumallugu milliardinik arlalippassuarnik aningaasaleeqataassutitut annertooujussuarmik akiliuteqartoqartariaqassaaq.

Nunatta Karsia taamatut aaqqissuussisoqartillugu inuiaqatigiit aningaasaqarnerata nikerarneratigut annertunerusumik aningaasaqarnikkut sunnertianerulissasutut nalilerneqarsinnaagunarpoq. Taamaattumik kingunerisassat nunamut assut ajoqutaasinnaapput. Inuusutissarsiutinut aningaasaliinerit pitsaasut aningaasalersuinermik suliffeqarfiit pilersinneqartut aqutugalugit niuernikkut atugassarititaasut nalinginnaasut malillugit ajornaqutitaqanngitsumik aningaasalersuutitassaannik nassaartoqarsinnaassasoq naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

Tamanna eqqarsaatigalugu, apeqqutip suliarinerata ingerlateqqinnerani Naalakkersuisut soorlu nunani tamalaani kattuffinnik arlalinnik, assersuutigalugu IMF aamma Verdensbanken, oqaloqateqalernissaat naapertuuttussaavoq. Taamatuttaaq suliaqarneq Nunani Avannarlerni Ministerit siunnersuisooqatigiiffianni, Issittumi Siunnersuisooqatigiinni aamma EU-mi suleqatigiinnermut kalluaasinnaavoq. Tassunga tunngasortaa Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik suleqatigalugu misissorneqassaaq.

Erseqqinnerusumik misissuinnermut atatillugu aamma, Kalaallit Nunaannit pigineqartumik immikkut aningaasaqarnikkut niuerfeqarneq, aningaasaqarnikkut suliaqarnerit Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartut saniatigut allanik ilaatitsiviussanersut, killissalersorniarnissaat naleqqussinnaavoq.

Assersuutigalugu nunani allani aningaasaqarnikkut suliaqartunit, tassani aningaaserivinnit Danmarkimeersuunngitsunit aamma Kalaallit Nunaanneersuunngitsunit, ingerlatseqatigiiffinnut anginerusunut Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunut taarsigassarsititsinerit, Grønlandsbankip taarsigassarsiarititaannit tamarmiusunut, annertunerupput.

Danmarkimi realkreditinstitutit taarsigassarsiarititaasa maannakkut aningaasartai, Grønlandsbankip taarsigassarsiarititaannut tamarmiusunut 4,2. mia. koruunit missaanniittunut,

amerlaqatigai. Tamatuma saniatigut taakkua aningaasartai eqqoqqissaartumik naatsorsornagit, sullitat nunatsinni najugaqartut arlallit aammalu suliffeqarfiit Danmarkimi aningaaserivimmut attaveqartuupput.

Avataanit aningaasaliisinnaaneq inuussutissarsiortunut aammalu aningaasaqarnermut nalinginnaasumut aalajangiisuulluinnartumik pingaaruteqartoq tamanna tikkuussivoq, aammalu aningaasalersuinermit suliaasaqarfiup akisussaaffigilerlugu tigunissaanut tunngatillugu isumaliutersuuteqarnernut ilaatinneqartariaqarluni, taamaattoqassappallu nunani tamalaani atugassarititaasut unammillersinnaassuseqartut tunngavigalugit killilersugaanngitsumik nunani allani aningaasalersuisussarsisarnerup ingerlaannarnissaa qulakkeerniarlugu, tamanna pillugu Kalaallit Nunaanni inatsisinik ilusilersuisoqartariaqarpoq.

Misissueqqissaarnermik suliaqarneq annertuujujussaammat, 2022 sioqqullugu suliaqarnerup naammassinissaa naatsorsuutigissallugu piviusorsiortuunaviangilaq.